

Pärandniidud - mis need on?

TRIIN REITALU

MAASTIKE ELURIKKUSE TÖÖRÜHM

TARTU ÜLIKOOL



Heal lapsel mitu nime

- Pärandkooslused
- Pärandniidud
- Pool-looduslikud kooslused

Põlised inimtekkelised kooslused, kus inimõju on piirdunud vaid niitmise ja karjatamisega.



Heal lapsel mitu nime

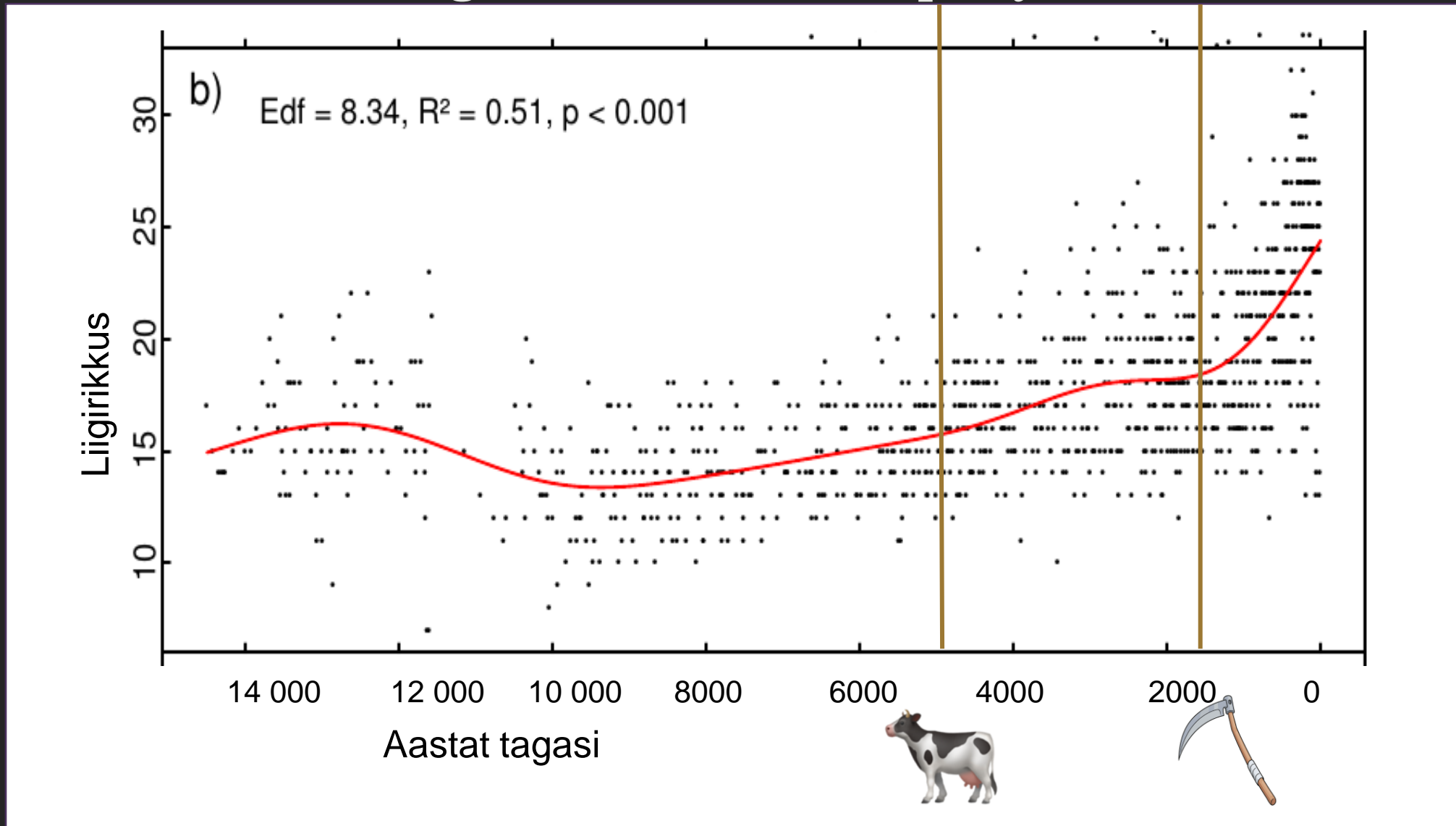
- Puisniidud ja puiskarjamaad
- Alvarid ehk looniidud
- Aruniidud
- Luhaniidud, luhahainamaad
- Rannaniidud ja rannakarjamaad
- Soostunud niidud



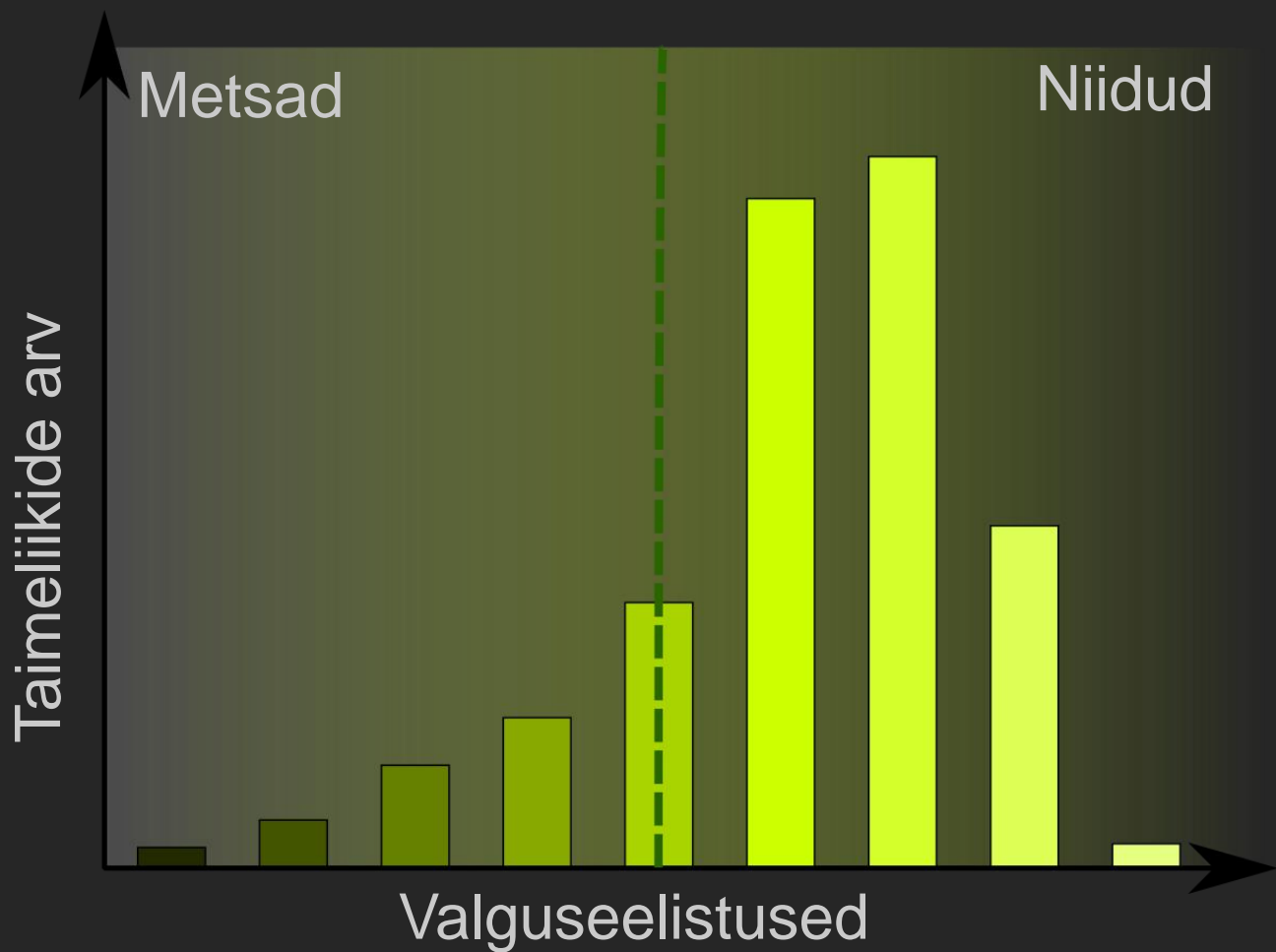
Ajalugu

- 11 650 aastat tagasi – viimase jääaja lõpp
- 11 000 aastat tagasi – esimesed teadaolevad inimasustuse jäljed (Pulli asula)
- 6 000 aastat tagasi – esimesed märgid teraviljakasvatusest
- ~ 4 800 aastat tagasi – esimesed katsed koduloomadega (lammas, kits, siga, veis)
- 1 600 aastat tagasi – vikati ulatuslikum kasutuselevõtt Eestis
- 18. - 1940-ndad – pärandniitude kõrgeaeg Eestis

Eesti taimede liigirikkus õietolmu põhjal

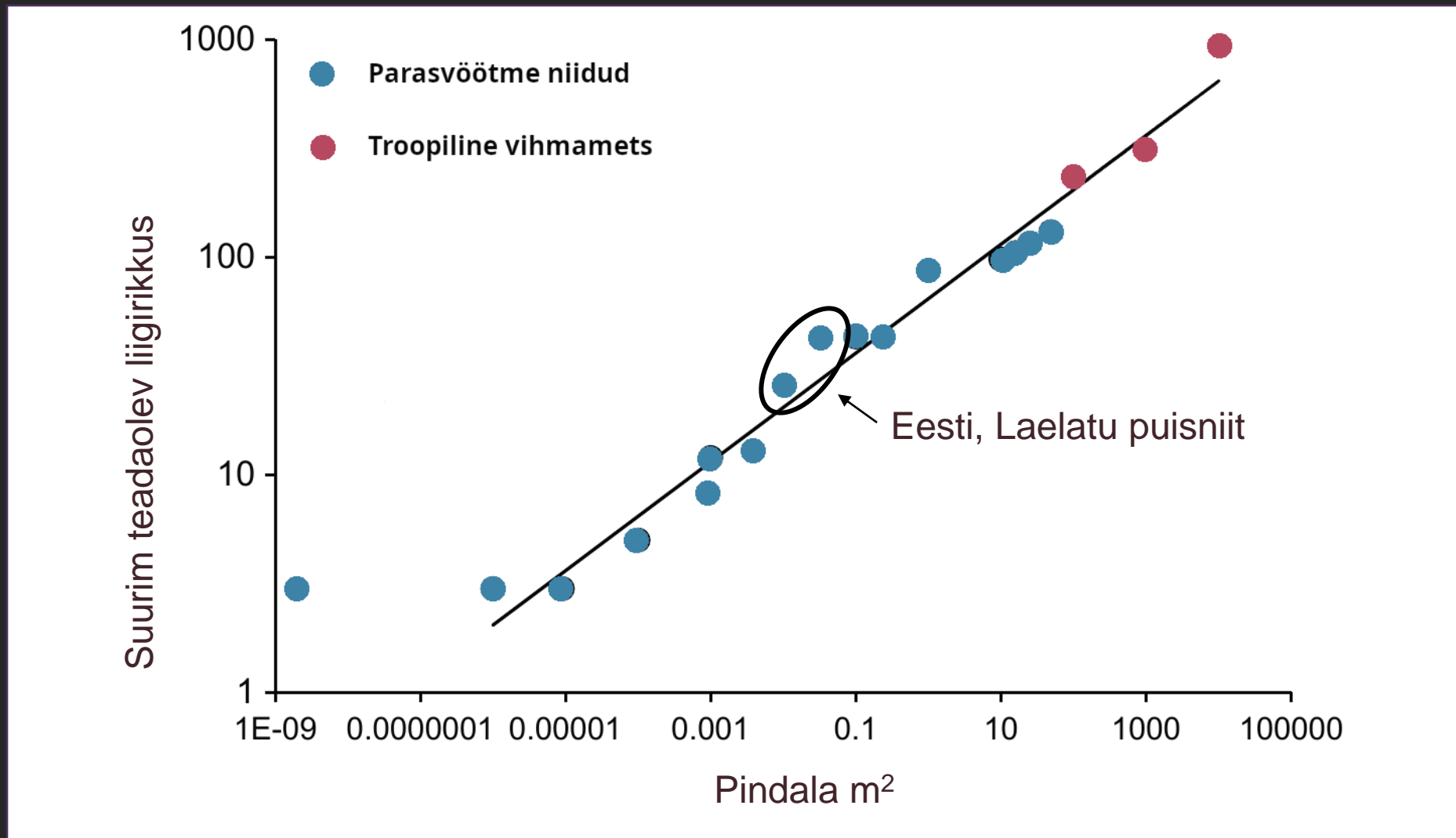


Eesti taimede valguseelistused

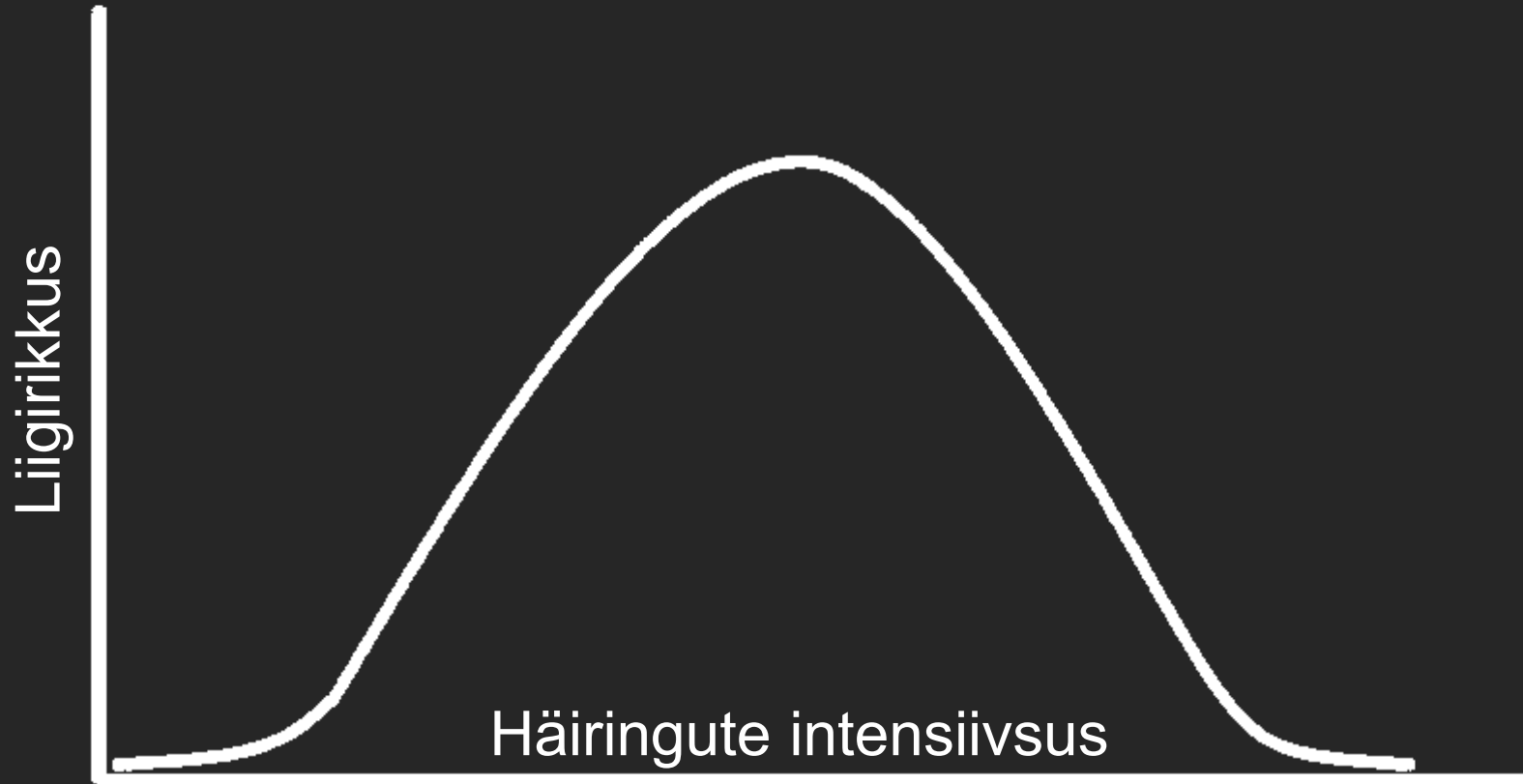


*Suur mosaiikliblikas äiatari õisikul
Foto: Triin Reitalu*

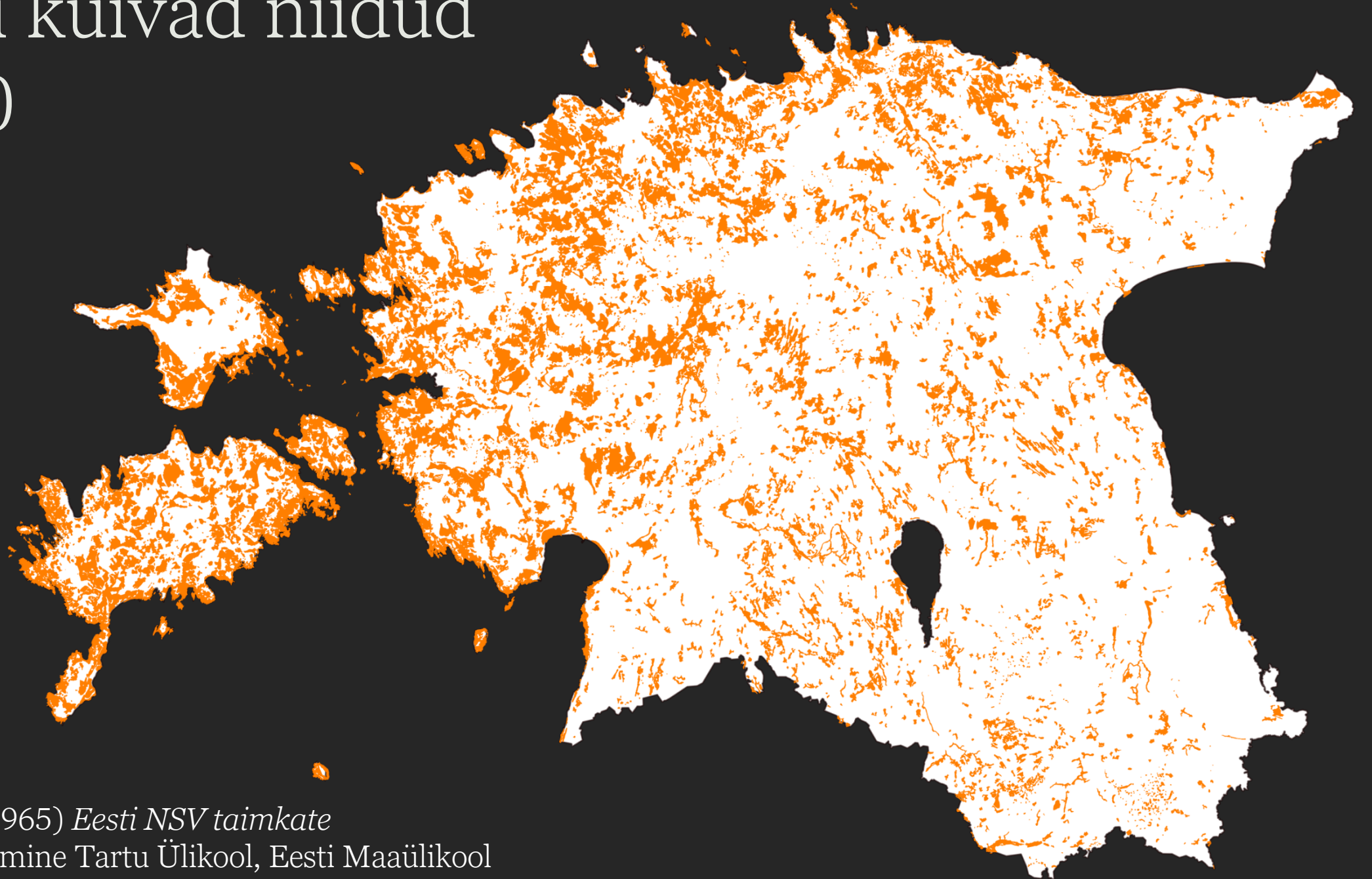
Taimede liigirikkuse maailmarekordid



Mõõduka häirimise hüpotees

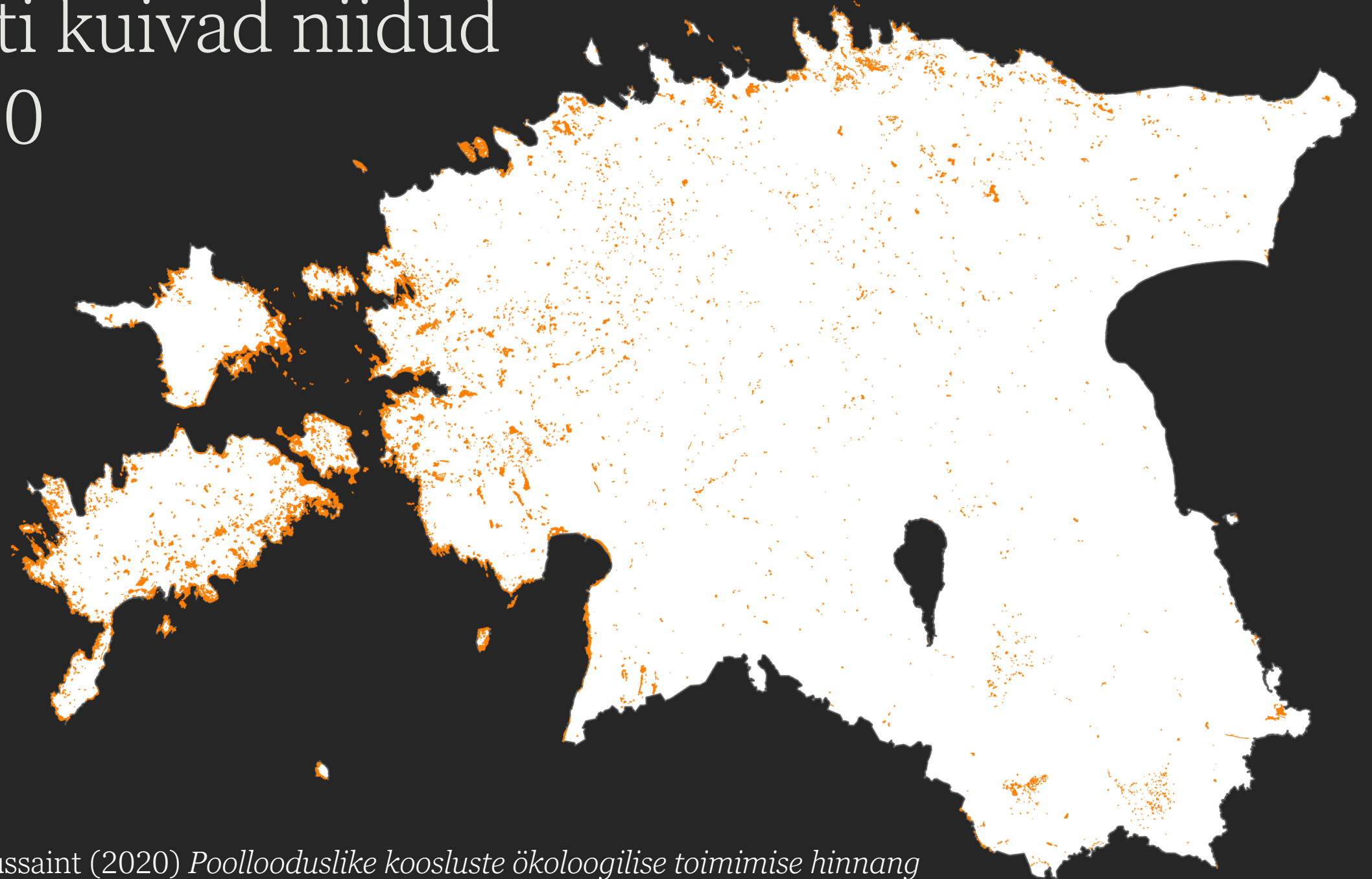


Eesti kuivad niidud 1950

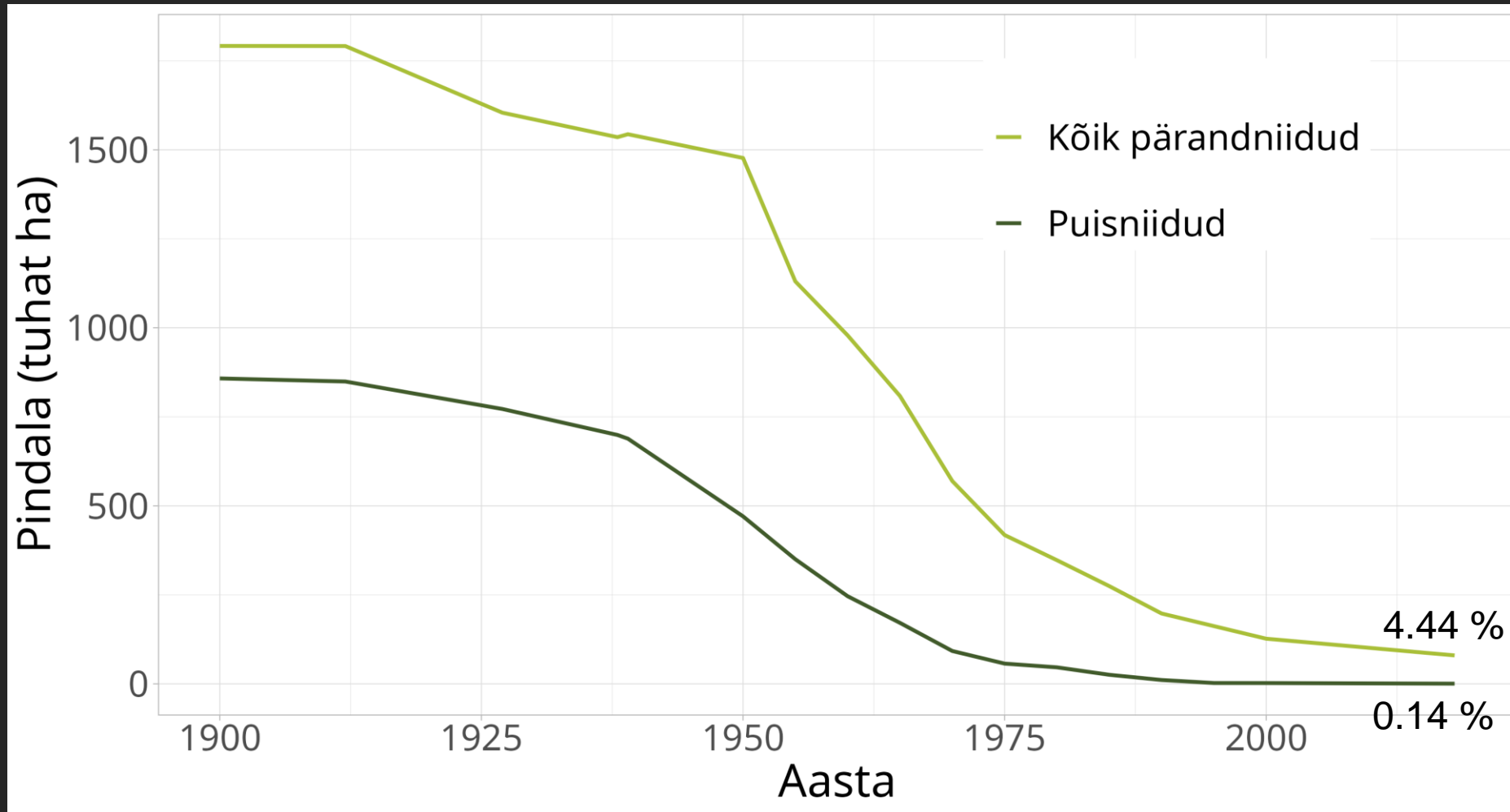


Laasimer (1965) *Eesti NSV taimkate*
Digitaliseerimine Tartu Ülikool, Eesti Maaülikool

Eesti kuivad niidud 2020



Muutus viimasel sajandil



2022. a hooldatud
35 500 ha,
neist puisniidud
1163 ha

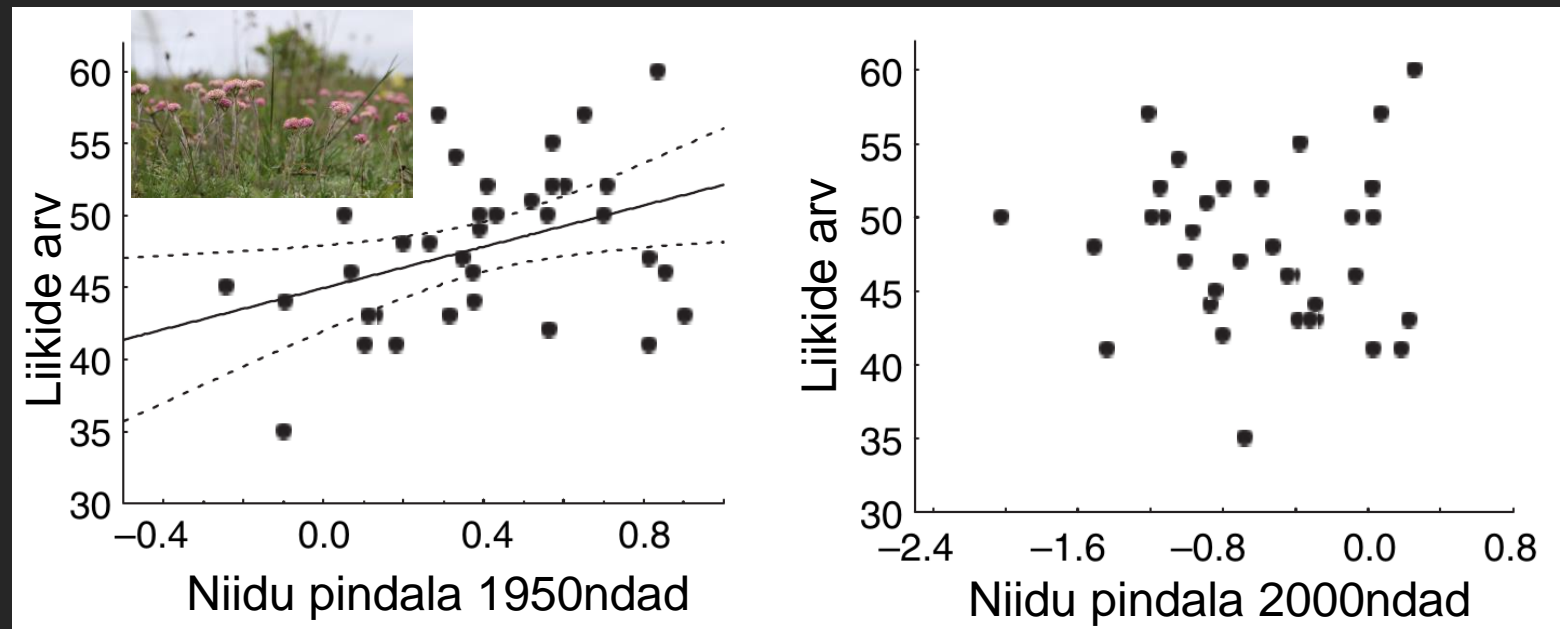
Pärandkoosluse vähenemise põhjused

- Põllumajanduse intensiivistumine
- Metsastamine
- Väheviljaka mullaga alade hülgamine > võsastumine



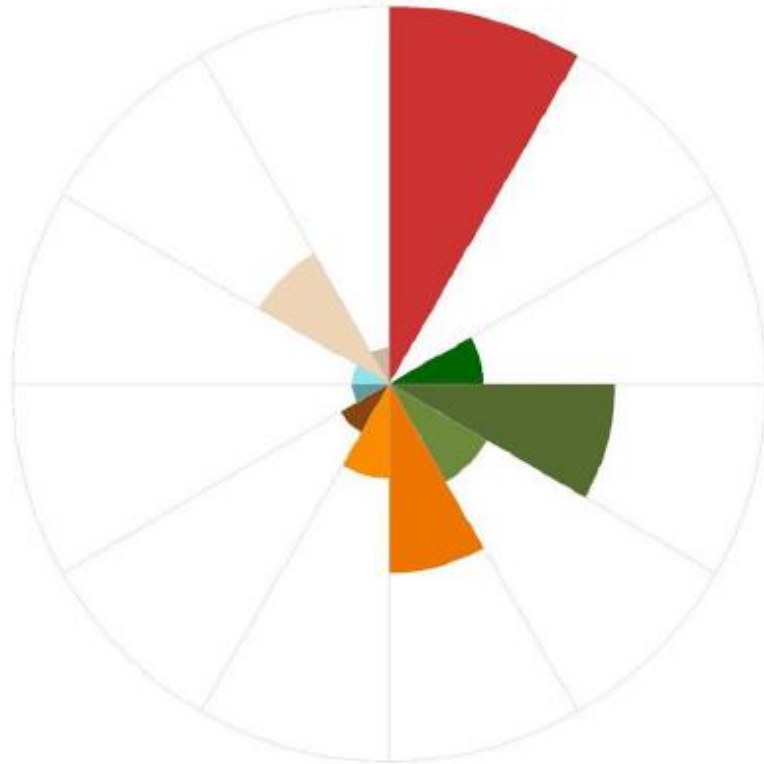
Pärandniitude liikide vähenemine ja väljasuremisvõlg

Eesti põllulindude komposiitindeks

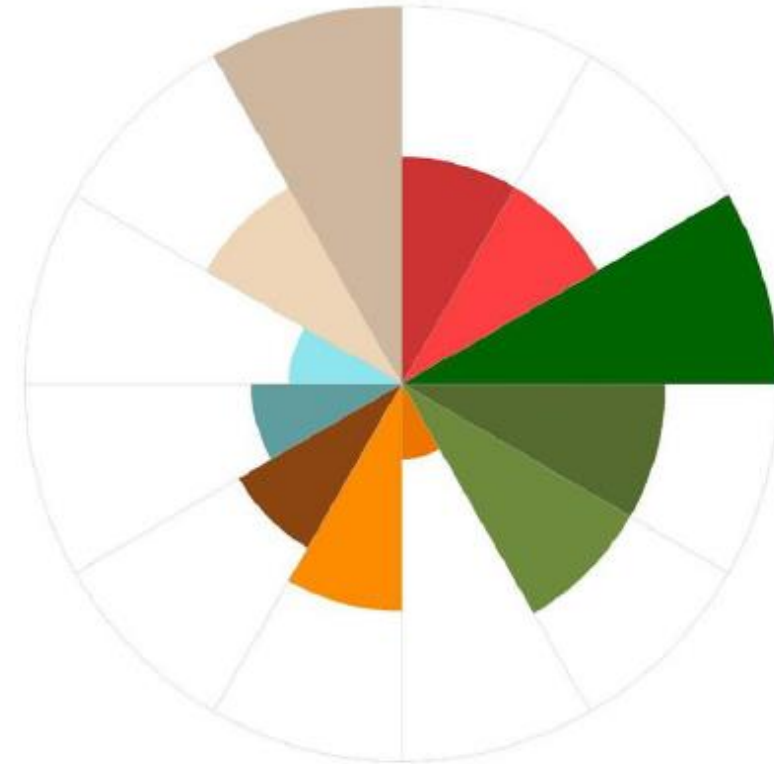


Kas meil on pärandkooslusi vaja?

INTENSIIVNE ROHUMAA



POOL-LOODUSLIK ROHUMAA



Looduse
hüved



Biomass
Loodusannid
Elupaigad



Tolmeldamine
Biotõrje
Süsiniku sidumine



Süsiniku varu
Erosiooni kontroll
Vee varu



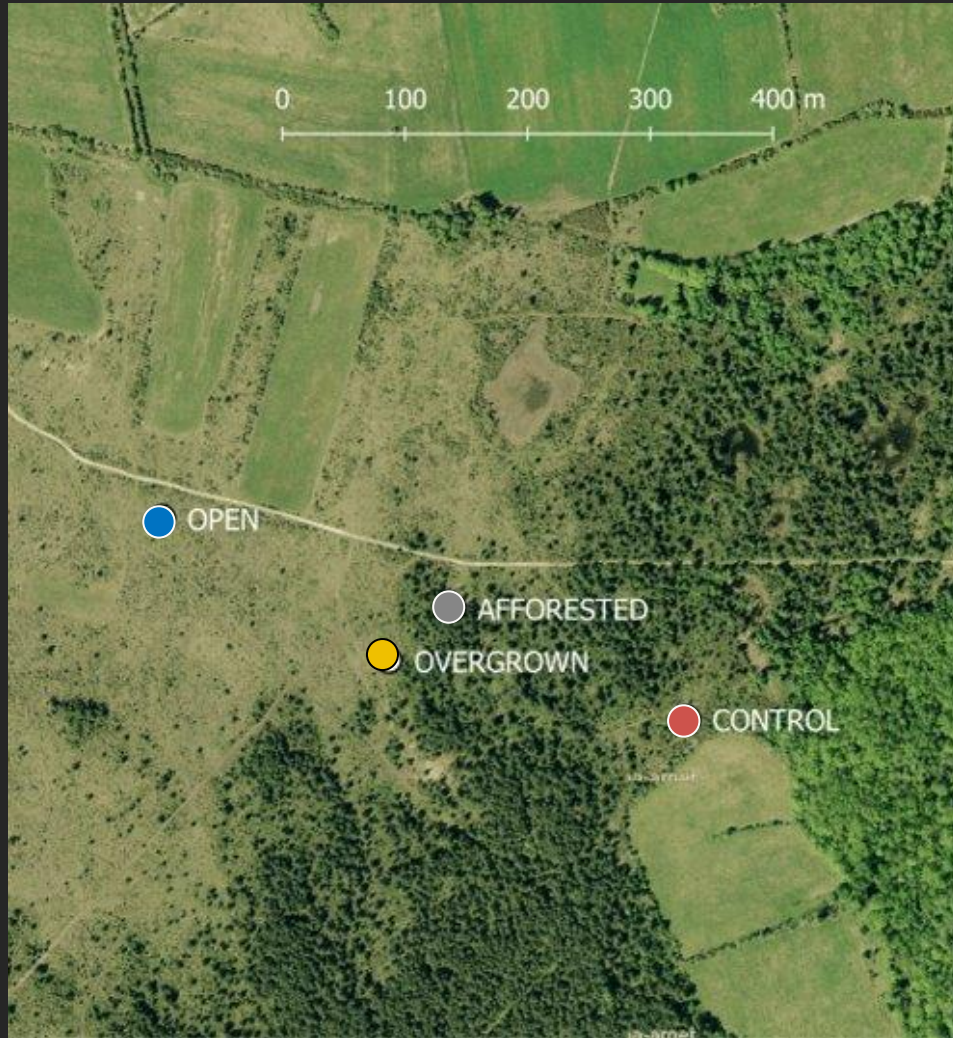
Vee kvaliteet
Rekreatsioon
Kultuuriline väärtus

Elu alvaritele (Life to alvars)

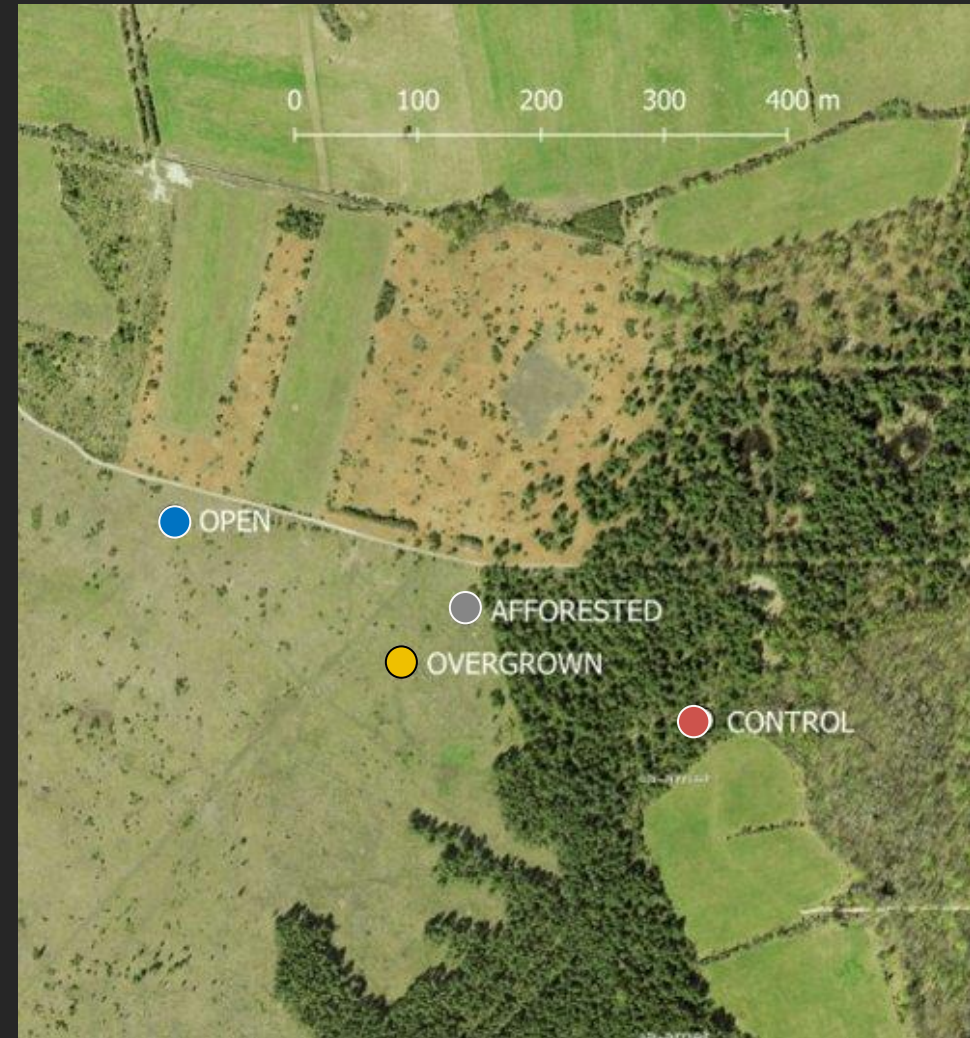
- Kestvus 2014-2019 (LIFE13NAT/EE/000082)
- Taastati 2500 ha alvareid (loopealseid)
- Hea koostöö majandajate ja kohaliku kogukonnaga
- Põhjalik ökoloogiline seire erinevate elustikurühmade käekäigu kohta
- 2022 valis Euroopa Komisjon projekti parimaks LIFE projektiks, mida Natura 2000 aladel on kunagi läbi viidud!



Alvarid, ökoloogiline seire

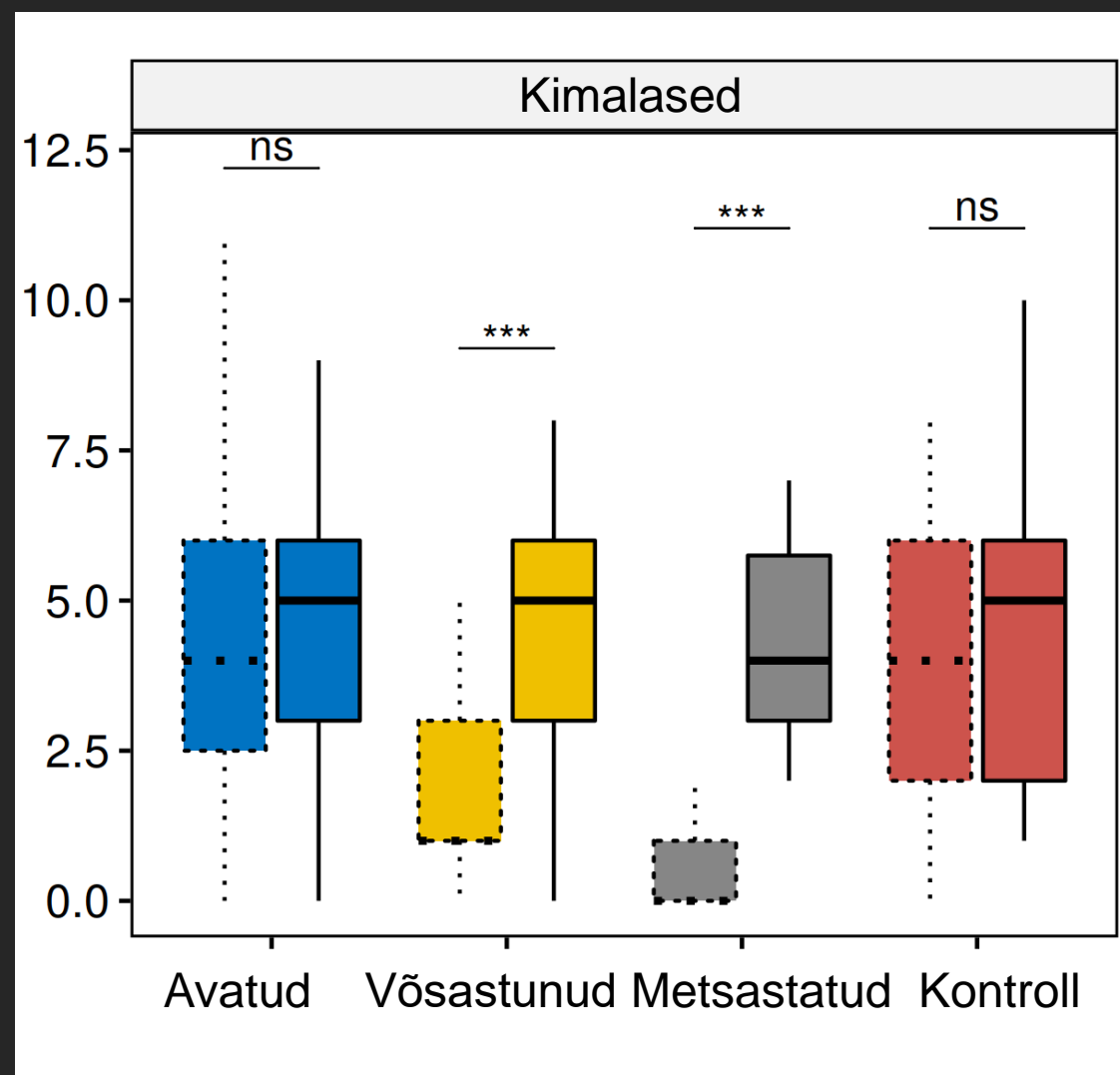
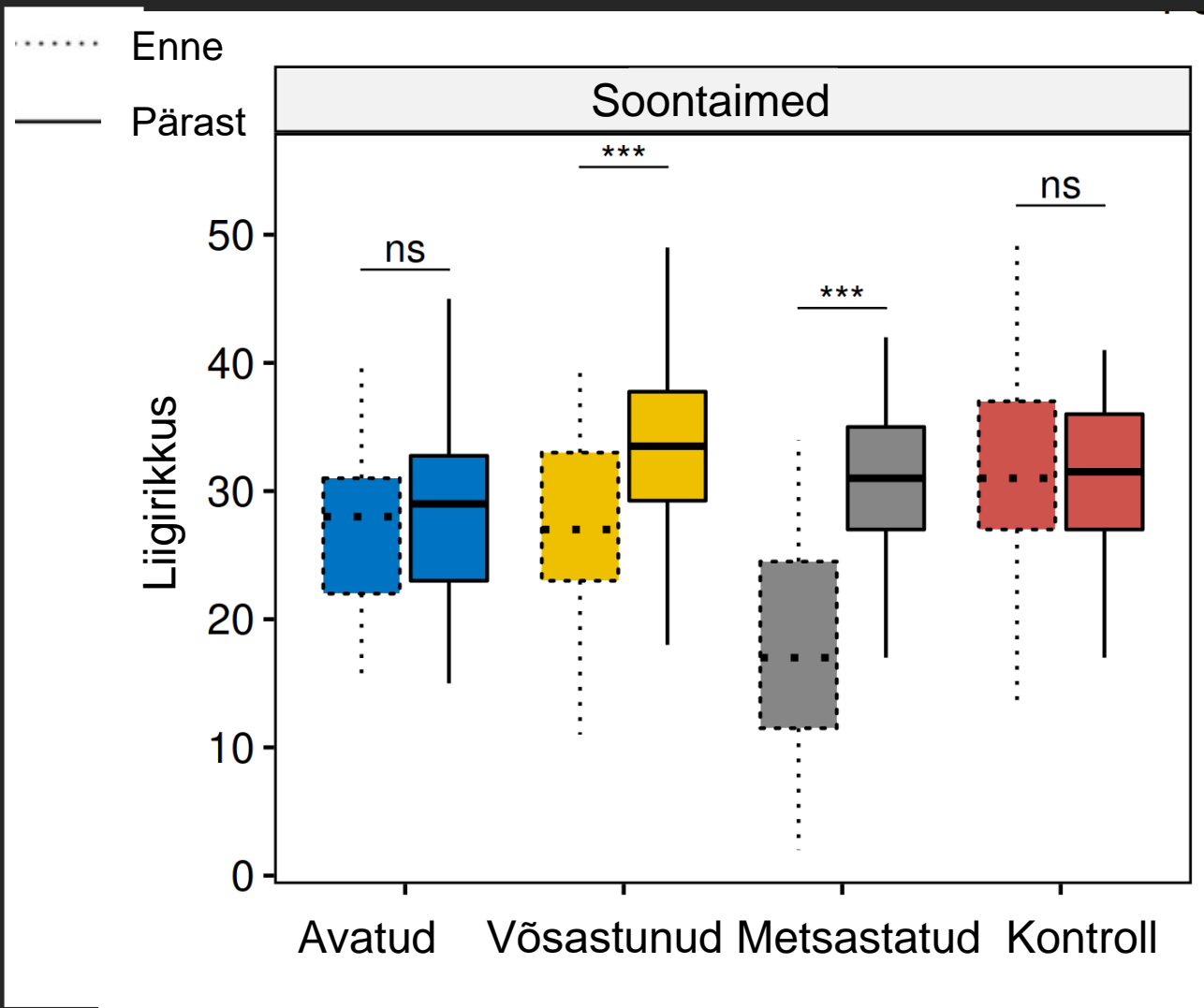


Enne taastamist (2014)

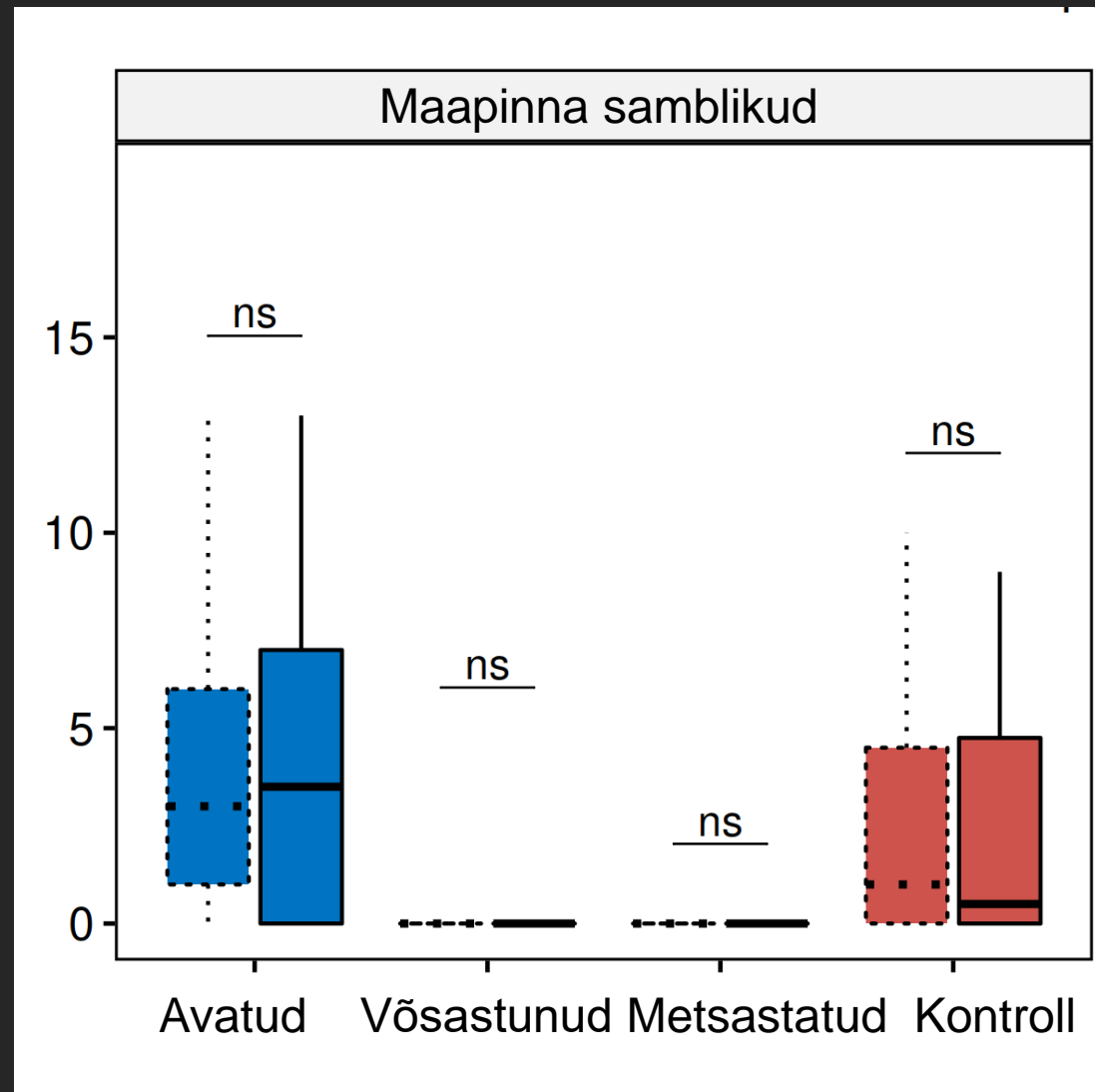
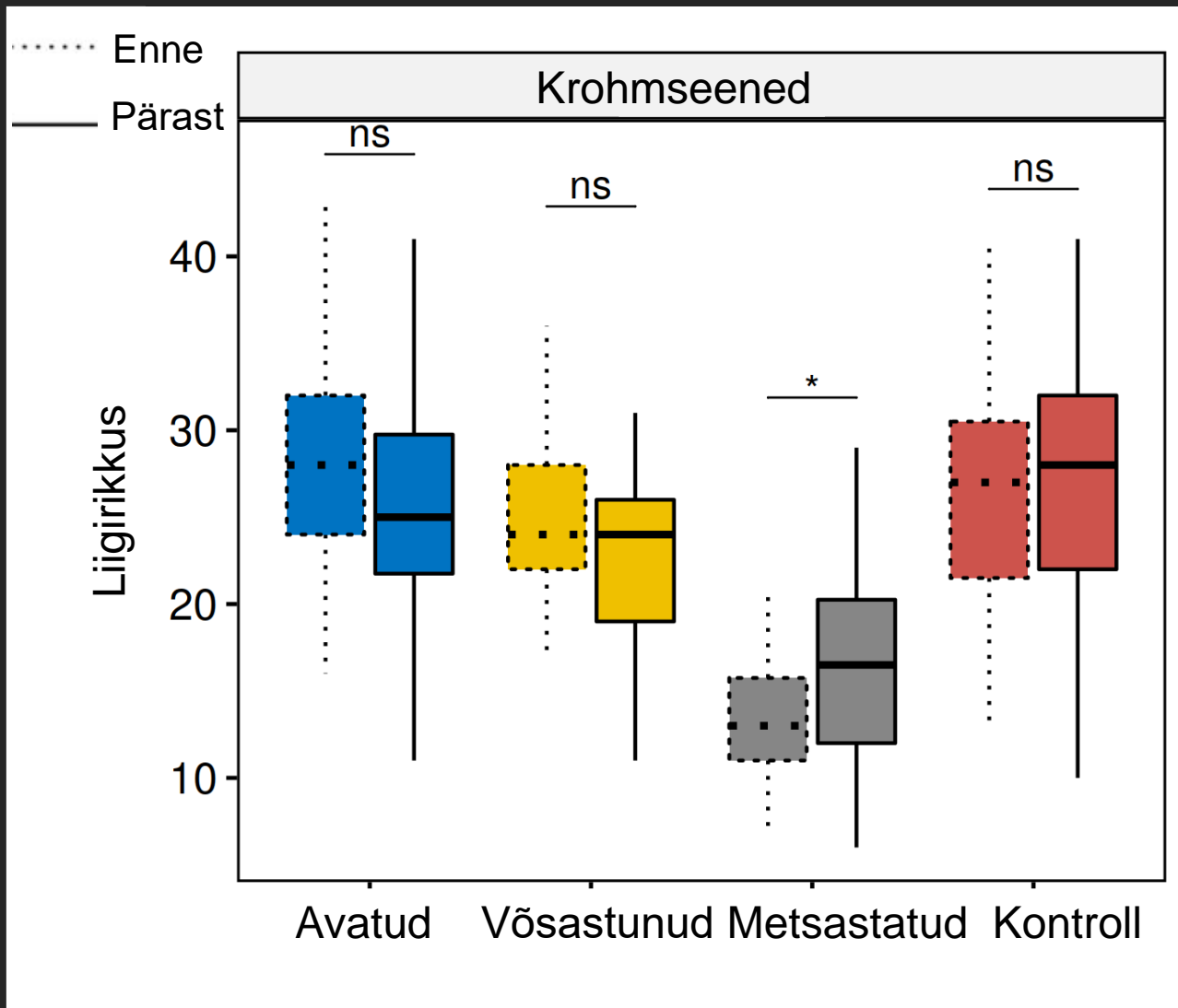


Pärast taastamist (2019)

Alvarid, ökoloogiline seire



Alvarid, ökoloogiline seire



Alvarid, ökoloogiline seire

- Mõned organismirühmad taastusid üllatavalt kiiresti (soontaimed, kimalased, liblikad)
 - Teistel läheb kaugem aega (samblikud, samblad)
 - Kuidas on eri organismirühmade vaheliste seoste taastumisega?
 - Inimese ja pärandkoosluste vaheliste suhete/seoste muutumine
-



WoodMeadowLife



WOOD
MEADOW
LIFE



- Kestab 2021 – 2026 (LIFE20 NAT/EE/000074)
 - Taastatakse 500 ha puisniite Eestis ja 200 ha Lätis
 - Sarnane ökoloogiline seire kui alvaritel
-

Nüüd puisniidule seoseid jäädvustama!



Euroopa Liit
Ühtekuuluvusfond



Eesti
tuleviku heaks



Eesti Teadusagentuur
Estonian Research Council



ENVIRONMENTAL INVESTMENT CENTRE